

Sygn. akt I ACa 501/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Magdalena Pankowicz
Sędziowie	:	SSA Elżbieta Borowska SSO del. Jarosław Marek Kamiński (spr.)
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2011 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. W.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego w G. i J. P. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 24 maja 2011 r. sygn. akt I C 168/10

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w G. reprezentowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa kwotę. 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

UZASADNIENIE

Powódka K. W. wniosła o zasądzenie na jej rzecz solidarnie od pozwanych Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego w G. i J. P. (1) – byłego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w G. kwoty 537.516,17 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu.

Z uzasadnienia wynika, iż dochodzona kwota stanowi odszkodowanie za niezgodne z prawem zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej Sądu Rejonowego w G. i Komornika Sądowego, wskutek którego została zniszczona nieruchomość, nabyta przez powódkę w postępowaniu egzekucyjnym.

Pozwany Skarb Państwa – Sąd Rejonowy w G., reprezentowany przez Prokuraturę Generalną Skarbu Państwa, wniósł o oddalenie powództwa, podnosząc, iż powódka nie wykazała, aby na skutek nieprawidłowości w działaniu Komornika, czy w nadzorze Sądu Rejonowego w G. doszło do zdarzeń skutkujących wyrządzeniem szkody.

Pozwany J. P. (1) wniósł o oddalenie powództwa, wskazując, że jego rola jako organu egzekucyjnego zakończyła się z chwilą przeprowadzenia licytacji spornej nieruchomości.

Na rozprawie w dniu 1 lutego 2011 r. Sąd ograniczył przedmiot rozprawy do badania zasad odpowiedzialności pozwanego.

Wyrokiem z dnia 24 maja 2011 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z ustaleń tego Sądu wynika, że Sąd Rejonowy w Grajewie w sprawie I Co 864/01 prowadził nadzór nad egzekucją z nieruchomości dłużnika Z. R. (1), położonej w gminie K. i stanowiącej gospodarstwo rolne o powierzchni 21,55 ha. Egzekucja była prowadzona na wniosek wierzyciela (...)P. S.A. Na wniosek wierzyciela egzekucja została rozszerzona w stosunku do dłużników U. R. i A. R..

Egzekucję z nieruchomości do czasu przeprowadzenia licytacji prowadził Komornik w Sądzie Rejonowym w G., pozwany J. P. (1).

Zgodnie ze sporządzonym przez biegłych sądowych operatem szacunkowym z dnia 22 maja 2002 r. suma oszacowania wynosiła 314.190 zł. Na moment dokonywania opisu i oszacowania nieruchomości budynek był w „średnim gorszym” stanie technicznym, wymagającym remontu i modernizacji. Tynki były krzywe, podłogi nierówne, występowały duże szpary między deskami, a deski miejscami się wyginały. Stolarka okienna była wypaczona i nieszczelna, stolarka drzwiowa także wykazywała nieszczelności. Więźba dachowa była nieszczelna, a miejscami widoczne były zgnięte deski. Występowały nieliczne zagrzybienia od zacieków. Centralne ogrzewanie było nieczynne, piec c.o. został zdemontowany, a budynek był ogrzewany jednym piecem kaflowym i piecykiem przenośnym, zaś większość pomieszczeń budynku pozbawiona była ogrzewania. Stopień zużycia technicznego i funkcjonalnego został określony na 50%. Także budynek techniczny, obejmujący stodołę, był w „średnim gorszym” stanie technicznym i wymagał remontu, a jego zużycie techniczne i funkcjonalne wynosiło 50%.

W dniu 6 stycznia 2004 r. odbyła się licytacja tej nieruchomości rolnej. W licytacji wzięła udział powódka K. W., oferując cenę 760.000 zł.

Postanowieniem z dnia 6 stycznia 2004 r. Sąd Rejonowy w G. wstrzymał wydanie postanowienia w przedmiocie udzielenia przybicia, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia skarg na czynności komornika złożonych przez dłużnika U. R..

Termin rozprawy wyznaczono na dzień 29 listopada 2004 r. Z uwagi na brak informacji o doręczeniu wezwania dłużnikom, rozprawę odroczone na dzień 24 stycznia. Kolejny termin rozprawy odbył się w dniu 21 lutego 2005 r.

W dniu 21 lutego 2005 r. rozprawę odroczone do dnia 21 marca 2005 r. Tego dnia publikacja orzeczenia w przedmiocie udzielenia przybicia została odroczone na dzień 22 marca 2005 r.

Od dnia 16 lutego 2005 r. powódka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika.

W dniu 22 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w G. udzielił przybicia prawa własności do gospodarstwa rolnego, będącego przedmiotem przetargu, w dniu 6 stycznia 2004 r. na rzecz K. W. za cenę 760.000 zł.

W dniu 1 kwietnia 2005 r. wpłynął wniosek dłużnika U. R. o uzasadnienie powyższego postanowienia. Z uwagi na chorobę sędziego i pobyt w szpitalu przedłużono termin do sporządzenia uzasadnienia do dnia 9 maja 2005 r.

Dłużnik U. R. wniósł zażalenie na postanowienie o udzieleniu przybicia. Postanowieniem Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 sierpnia 2005 r. odrzucono zażalenie.

Dłużnik zaskarżył to postanowienie, składając jednocześnie wniosek o przywrócenie terminu. Termin rozprawy w przedmiocie tego wniosku wyznaczono na dzień 8 września 2005 r. Kolejny termin rozprawy został wyznaczony na dzień 3 października 2005 r. Tego samego dnia przywrócono dłużnikowi termin do złożenia zażalenia na postanowienie Sądu z dnia 22 marca 2005 r. i uchylono postanowienie o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o udzieleniu przybicia.

W dniu 15 listopada 2005 r. odrzucone zostało przez Sąd Rejonowy w G. zażalenie dłużnika na postanowienie z dnia 22 marca 2005 r. Na to postanowienie dłużnik złożył po terminie zażalenie, jednocześnie składając wniosek o przywrócenie terminu.

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2005 r. przywrócono dłużnikowi U. R. termin do złożenia wniosku o zwolnienie od opłaty od zażalenia na postanowienie z dnia 22 marca 2005 r. i zwolniono go od opłaty od zażalenia.

W dniu 24 stycznia 2006 r. akta przedstawiono Sądowi Okręgowemu w Olsztynie celem rozpoznania zażalenia dłużnika na postanowienie z dnia 22 marca 2005 r. w przedmiocie udzielenia przybicia.

Postanowieniem z dnia 30 stycznia 2006 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie IX Cz 81/06 oddalił zażalenie dłużnika na postanowienie z dnia 22 marca 2005 r. Akta sprawy I Co 864/01 zostały zwrócone Sądowi Rejonowemu w G. w dniu 22 marca 2006 r.

Od powyższego postanowienia w dniu 23 marca 2006 r. została wniesiona przez dłużnika U. R. kasacja. Na prośbę Sądu Okręgowego w Olsztynie akta zostały zwrócone w dniu 27 marca 2006 r.

Dnia 3 kwietnia 2006 r. zostało wydane przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie WC-SK 6/06 postanowienie o odrzuceniu kasacji. Na to postanowienie w dniu 24 kwietnia 2006 r. wpłynęło zażalenie dłużnika.

Celem podjęcia dalszych czynności egzekucyjnych po prawomocnym przybicciu, Sąd Okręgowy w Olsztynie zwrócił akta I Co 864/01 Sądowi Rejonowemu w G. w dniu 13 lipca 2006 r.

Postanowienie o udzieleniu przybicia na rzecz powódki uprawomocniło się w dniu 30 stycznia 2006 r.

W dniu 13 lipca 2006 r. powódka K. W. została wezwana do uiszczenia ceny nabycia w wysokości 728.580 zł, którą wpłaciła w dniu 26 lipca 2006 r.

W dniu 2 sierpnia 2006 r. zostało wydane przez Sąd Rejonowy w G. postanowienie o przysądzeniu własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz powódki. Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 19 lutego 2007 r.

W dniu 8 września 2006 r. do Sądu Rejonowego w G. wpłynęło zażalenie dłużnika U. R., które wobec nie uzupełnienia braków formalnych zostało odrzucone w dniu 16 października 2006 r.

Pismem z dnia 11 września 2006 r. (data wpływu 14 września 2006 r.) powódka zwróciła się do Sądu Rejonowego w G. o przysądzenie jej własności nieruchomości objętej księgami wieczystymi KW nr (...) oraz dokonanie na jej rzecz wpisu prawa własności w księgach wieczystych. Jako załącznik do tego wniosku dołączyła kopię postanowienia o przysądzeniu własności wydanego w dniu 2 sierpnia 2006 r.

Pismem z dnia 16 stycznia 2007 r. powódka złożyła skargę o stwierdzenie, iż w sprawie I Co 864/01, prowadzonej przez Sąd Rejonowy w G. nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

W dniu 30 marca 2007 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie IX S 1/07 oddalił powyższą skargę. W uzasadnieniu orzeczenia podniesiono, że przebieg postępowania w sprawie I Co 864/01 wskazuje na brak okresów bezczynności. Dłużnik wykorzystywał dostępne mu środki procesowe, a Sąd Rejonowy w G. obowiązany był nadawać bieg środkom zaskarżenia.

Po rozpoznaniu wniosków o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia i o zwolnienie od kosztów sądowych, w dniu 6 lutego 2007 r. akta zostały przedstawione Sądowi Okręgowemu w Olsztynie wraz z zażaleniem dłużnika na postanowienie z dnia 2 sierpnia 2006 r.

Postanowieniem z dnia 19 lutego 2007 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił zażalenie na postanowienie w przedmiocie przysądzenia własności.

Pismem z dnia 17 kwietnia 2007 r. powódka ponownie wniosła o przysądzenie jej własności nieruchomości i wpisanie jej jako właściciela w księgach wieczystych.

W toku postępowania przed Sądem Rejonowym w G. w sprawie I Co 864/01, powódka nie sygnalizowała, że zarząd nieruchomości, który z mocy prawa przysługiwał dłużnikowi Z. R. (1), jest wykonywany prawidłowo i w związku z tym zachodzi potrzeba zmiany osoby zarządcy.

W dniu 20 czerwca 2007 r. wpłynął do Sądu Rejonowego w G. wniosek powódki o wydanie odpisu postanowienia z dnia 2 sierpnia 2006 r. o przysądzeniu własności oraz z klauzulą prawomocności. Odpis postanowienia wydano pełnomocnikowi powódki osobiście w sekretariacie Sądu w dniu 27 czerwca 2007 r.

W dniu 20 lipca 2007 r. powódka złożyła w Kancelarii Komornika Sądowego pozwanego J. P. (1) wniosek o wprowadzenie jej w posiadanie nieruchomości. Pozwany wezwał ją do uzupełnienia braku formalnego wniosku poprzez dołączenie prawomocnego postanowienia Sądu z dnia 3 sierpnia 2006 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności.

W związku z powyższym wezwaniem pismem z dnia 3 sierpnia 2007 r., K. W. zwróciła się do Sądu Rejonowego w G. o wydanie postanowienia z dnia 2 sierpnia 2006 r. wraz z klauzulą wykonalności. Z uwagi na fakt, iż akta sprawy I Co 864/01 znajdowały się wówczas w Sądzie Okręgowym w Olsztynie, tytuł wykonawczy wydano powódce po ich zwrocie w dniu 10 września 2007 r.

Pismem z dnia 14 września 2007 r. powódka ponowiła wniosek o wydanie nieruchomości, załączając do niego prawomocne postanowienie z dnia 2 sierpnia 2006 r. o przysądzeniu własności, zaopatrzone w klauzulę wykonalności z dnia 10 września 2007 r.

W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy, pozwany w dniu 14 września 2007 r. wszczął postępowanie egzekucyjne o opróżnienie i wydanie lokalu mieszkalnego wymienionego w tytule wykonawczym. Jednocześnie wezwał dłużnika Z. R. (1) do dobrowolnego opuszczenia i opróżnienia lokalu.

W dniu 18 października 2007 r. ostatecznie powódka została wprowadzona w posiadanie nieruchomości.

Z dniem 6 lutego 2010 r. pozwany J. P. (1) został odwołany z funkcji Komornika Sądowego w związku z przejściem na emeryturę.

Po objęciu posiadania nieruchomości, powódka zleciła J. P. (2) i K. B. wykonanie opinii technicznej, której celem była inwentaryzacja i ocena stanu zniszczeń budynku postawionego na zakupionej w drodze licytacji nieruchomości. W opinii tej stwierdzono, że bezpośrednią przyczyną dewastacji budynku był brak bieżącej konserwacji, usuwania

uszkodzeń na bieżąco i wykonywania prac zabezpieczających. Wartość prac odtworzeniowych została wyliczona na kwotę 537.516,17 zł.

Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą odpowiedzialności Skarbu Państwa jest przepis art. 417 § 1 kc, natomiast podstawą odpowiedzialności komornika art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy ocenił, czy pozwanym można zarzucić niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie. Wskazał przy tym, że kwestia przewlekłości postępowania egzekucyjnego w sprawie I Co 864/01 była już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Olsztynie, który oddalił skargę powódki. Sam fakt, iż dłużnik U. R., w granicach przewidzianych przepisami kodeksu postępowania cywilnego, realizował przysługujące mu uprawnienia do zaskarżenia orzeczeń, zdaniem Sądu, nie może świadczyć o przewlekłym prowadzeniu postępowania przez Sąd Rejonowy w G..

Nie zgodził się też z poglądem powódki, że wydanie postanowienia w przedmiocie przysądzenia własności w dniu 2 sierpnia 2006 r. nastąpiło z nieuzasadnioną zwłoką. Postanowienie z dnia 22 marca 2005 r., którym udzielono przybicia powódce, w związku ze składanymi przez dłużnika środkami zaskarżenia, stało się prawomocne w dniu 30 stycznia 2006 r. Oznacza to, że przed dniem 30 stycznia 2006 r. Sąd Rejonowy w G. nie mógł w oparciu o przepis art. 998 § 1 kpc przysądzić na jej rzecz własności nieruchomości. Z uwagi na wniesienie przez dłużnika kasacji od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 30 stycznia 2006 r., którym oddalono zażalenie na postanowienie o udzieleniu przybicia, akta sprawy zostały zwrócone Sądowi Rejonowemu w G. dopiero w dniu 13 lipca 2006 r.

Przysądzenie własności na rzecz powódki nastąpiło postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2006 r.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska powódki co do przewlekłości postępowania egzekucyjnego już po przysądzeniu własności, w wyniku czego została ona wprowadzona w posiadanie nieruchomości dopiero w dniu 18 października 2007 r., albowiem postanowienie o przysądzeniu własności na rzecz powódki stało się prawomocne ze względu na postawę dłużnika – w dniu 19 lutego 2007 r. Jednak wykonanie wynikającego z tego postanowienia obowiązku wydania nieruchomości mogło nastąpić po nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko dłużnikowi.

W dniu 20 czerwca 2007 r. powódka, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, złożyła wniosek o wydanie postanowienia z dnia 2 sierpnia 2006 r., ale z klauzulą prawomocności, a nie wykonalności. Dopiero na skutek wezwania do uzupełnienia wniosku o wszczęcie egzekucji w przedmiocie wydania nieruchomości, skierowanego do Komornika, powódka wystąpiła do Sądu Rejonowego w G. o wydanie tegoż postanowienia wraz z klauzulą wykonalności. Postanowienie to wydano powódce w dniu 10 września 2007 r. Pismem z dnia 14 września 2007 r. powódka zażądała wydania nieruchomości i tego samego dnia Komornik zawiadomił dłużnika Z. R. (1) o wszczęciu postępowania egzekucyjnego w tej sprawie.

Powódka została wprowadzona w posiadanie nieruchomości w dniu 18 października 2007 r.

W ocenie Sądu, nie wynikało to jednak z zaniedbań, czy opieszałego działania Sądu, ale z faktu, że dłużnik U. R. kwestionował orzeczenia w przedmiocie udzielenia przybicia i przysądzenia własności, składając środki zaskarżenia, którym zgodnie z przepisami procedury cywilnej nadawano bieg. To z kolei miało przełożenie na datę uprawomocnienia się tych postanowień, a tylko na ich podstawie możliwe było wejście powódki w posiadanie nieruchomości.

Oceniając zasadność powództwa skierowanego przeciwko pozwanemu J. P. (1), wskazał, że po zamknięciu przetargu kompetencje w zakresie dalszego prowadzenia egzekucji z nieruchomości przysługują Sądowi, jako organowi egzekucyjnemu, co wynika z treści art. 987 i nast. kpc. Dlatego też ten pozwany nie wykonywał żadnych czynności egzekucyjnych w stosunku do nieruchomości od dnia 6 stycznia 2004 r. Wobec faktu, że powódka zaoferowała na przetargu cenę dwukrotnie wyższą niż suma wywołania, wnioskował, że nieruchomość znajdowała się wówczas w stanie co najmniej tak dobrym, jak w okresie opracowywania przez biegłego operatu szacunkowego na potrzeby opisu i

oszacowania. Z uwagi na to, że powódka wprost w pozwie podała, że szkoda została jej wyrządzona bezprawną odmową dostępu do nieruchomości w okresie od 6 stycznia 2004 r. do 18 października 2007 r., żądanie wobec pozwanego byłego Komornika ocenił jako pozbawione jakichkolwiek podstaw prawnych.

Sąd Okręgowy zauważył, że zmianę zarządu po ukończeniu licytacji, a przybiciem oraz zmianą zarządu po przybiciu reguluje art. 993 § 1 i 2 kpc. Omawiany przepis wskazuje, że w każdym z przewidzianych w nim wypadków do odjęcia zarządu i zmiany osoby zarządcy niezbędny jest wniosek licytanta, który zaoferował najwyższą cenę, nabywcy lub uczestnika postępowania, w oparciu o który Sąd podejmie stosowną decyzję. Oznacza to, że powódka miała możliwość zgłoszenia wniosku o odjęcie zarządu Z. R. (1) i powierzenie go innej osobie już po przeprowadzeniu przetargu, tj. po 6 stycznia 2004 r. (art. 993 § kpc), a po uzyskaniu przybicia, tj. po 22 marca 2005 r. była dodatkowo uprawniona żądać ustanowienia jej zarządcą nieruchomości (art. 993 § 2 kpc).

Takich wniosków jednak nie składała, jak również nie sygnalizowała w żadnej innej formie Sądowi Rejonowemu w G. potrzeby zmiany zarządcy, z uwagi na nienależyte wykonywanie zarządu przez dłużnika Z. R. (1).

W tym kontekście Sąd Okręgowy ocenił, iż złożona w toku postępowania kserokopia pisma powódki datowanego na 11 września 2006 r., zawierającego wniosek o pilne przekazanie jej nieruchomości i powierzenie zarządu, faktycznie została stworzona później na potrzeby niniejszego postępowania.

Na poparcie tej oceny Sąd przytoczył następujące argumenty:

- powódka nie powoływała się w uzasadnieniu pozwu na okoliczność złożenia takiego pisma w toku postępowania w sprawie I Co 864/01, a co więcej, w ogóle nie podnosiła, że składała jakikolwiek wniosek w zakresie zmiany zarządcy, wskazując jedynie, że inicjatywę w tym zakresie powinni byli wykazać sami pozwani;
- dokument ten nie został także załączony do pozwu jako załącznik mający potwierdzić zasadność roszczenia;
- jeszcze na rozprawie w dniu 29 marca 2011 r. pełnomocnik powódki oświadczył, iż nie dysponuje dowodem wystąpienia przez nią z wnioskiem o zmianę zarządu. Na tej rozprawie była też obecna powódka, która nie zaprzeczyła okoliczności podanej przez jej pełnomocnika i nie twierdziła, że wniosek o odjęcie dłużnikowi zarządu i ustanowienie jej zarządcą składała;
- na ten dokument powódka powołała się dopiero w piśmie z dnia 12 kwietnia 2011 r., podnosząc, że złożyła do Sądu Rejonowego w G. dwa pisma datowane na 11 września 2006 r., a jedno z nich zawierało wniosek o wydanie jej nieruchomości i zmianę osoby zarządcy;
- w aktach sprawy I Co 864/01 nie ma pisma powódki z dnia 11 września 2006 r. w sprawie zmiany zarządcy, znajduje się tam jedynie pismo datowane na dzień 11 września 2006 r., w którym powódka domagała się przysądzenia własności nieruchomości i dokonania danego wpisu prawa własności do księgi wieczystej;
- w piśmie o pilne przekazanie zarządu wskazano jako załącznik drugi wniosek opatrzony tą samą datą, co jest niezrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę fakt, że miało to być odrębne pismo nie związane z tym drugim. W ocenie Sądu miało to na celu wykazanie, że oba wnioski złożono w jednym czasie, a wyłącznie z przyczyn leżących po stronie Sądu wniosek o przekazanie zarządu nieruchomością nie został rozpoznany;
- zgodnie z wyjaśnieniami powódki zawartymi w piśmie z dnia 4 maja 2011 r., oba wnioski datowane na 11 września 2006 r. wysłane zostały w jednej kopercie tego samego dnia, a przed wysłaniem powódka sporządziła ich kopię z oryginału. Jednak faktura kartek tych dwóch kserokopii oraz intensywność odcieni pisma sugeruje, że kopie zostały wykonane w różnym czasie.

Z tych względów Sąd Okręgowy odmówił wiarygodności zeznaniom powódki, która twierdziła, że złożyła do Sądu Rejonowego w G. wniosek o zmianę osoby zarządcy, a jej żądanie zostało zignorowane. Podobnie ocenił zeznanie świadka J. Z., który wskazywał, że powódka zwracała się z prośbą o wydanie nieruchomości, ale Sąd zwlekał z

wydaniem decyzji. Ponadto sam świadek przyznał, że nie posiada wiedzy na temat tego, czy powódka składała wniosek o dokonanie zmiany zarządcy nieruchomości, co pozwala przyjąć, że jego wypowiedzi odzwierciedlają jedynie to, co mu osobiście powódka przekazała. Fakt, że powódka nie skorzystała z przysługujących jej uprawnień nie może obciążać w żadnej mierze pozwanych.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że brak jest podstaw do przyjęcia, że uszczerbek, który powstał w majątku powódki, był następstwem zachowania pozwanych niezgodnego z prawem, co jest niezbędną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej przewidzianej w art. 417 § 1 kc oraz art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach i egzekucji.

W niniejszej sprawie nie zostały też udowodnione podawane przez powódkę okoliczności o rzekomym odebraniu kluczy dłużnikowi Z. R. przez Komornika na samym początku aukcji. Powódka podała, że tak poinformował ją dłużnik. Wobec jego śmierci nie sposób zweryfikować tych informacji. Komornik zaprzeczył tej okoliczności, a w aktach egzekucyjnych nie ma dowodu je potwierdzającego. Nie można wykluczyć, że nawet, jeżeli dłużnik rzeczywiście tak podał powódce, to celowo usiłował wprowadzić ją w błąd.

O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 kpc.

Powyższy wyrok powódka zaskarżyła w całości apelacją, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności:

a) art. 417 § 1 kc przez przyjęcie, iż pozwany Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za szkody w majątku powódki, gdyż nie było bezprawności ze strony funkcjonariuszy publicznych,

b) art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji poprzez ustalenie, iż nie jest on obowiązany do naprawienia szkody, mimo, iż doszło do zaniechania przez Komornika przy wykonywaniu czynności,

c) art. 21 Konstytucji poprzez brak ochrony własności powódki przez pozwanych,

d) art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawach Wolności (Dz. U. z 1995 r. nr 36, poz. 175) przez nie poszanowanie mienia powódki i doprowadzenie przez to do znacznych strat w jej własności;

2. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na wynik sprawy w postaci naruszenia:

a) art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów polegające na braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w szczególności pisma powódki z 11 września 2006 r. o pilne przekazanie jej nieruchomości położonej we wsi K. oraz pisma z 17 lutego 2005 r., z którego wynika, że Sąd miał możliwość merytorycznie rozpoznać wniosek o udzielenie przybicia,

b) art. 328 § 2 kpc poprzez brak wskazania przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których Sąd odmówił wiarygodności wyżej wskazanym dowodom;

3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy, a w szczególności:

a) poprzez błędne przyjęcie, że odjęcie dłużnikowi zarządu może nastąpić tylko na wniosek strony, podczas gdy może ono również nastąpić z urzędu,

b) poprzez błędne przyjęcie, iż ze zgromadzonego materiału dowodowego nie zasługuje na uwzględnienie zarzut przewlekłego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, podczas, gdy co innego wynika z pism składanych przez powódkę,

c) przez błędne przyjęcie, iż wprowadzenie powódki w posiadanie nieruchomości w dniu 18 października 2007 r. wynikało nie z zaniedbań, czy opieszałego działania Sądu, ale z faktu, że dłużnik U. R. kwestionował orzeczenia sądowe,

d) poprzez błędne przyjęcie, iż powódka nie zwracała się o dostęp do spornej nieruchomości w okresie od stycznia 2004 do 18 października 2007 r., podczas gdy co innego wynika z zeznań powódki oraz pism znajdujących się w aktach sprawy,

e) poprzez błędne przyjęcie, iż powódka nie wносиła o powierzenie jej zarządu i przekazanie nieruchomości, podczas gdy co innego wynika z zeznań powódki oraz pism kierowanych do Sądu.

Wskazując na powyższe zarzuty, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwoty 537.516,17 zł wraz z odsetkami i kosztami procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Olsztynie przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania jako części kosztów procesu.

Pozwany Skarb Państwa, zastępowany przez Prokuraturę Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie jest uzasadniona.

Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne i wnioski Sądu I instancji, zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Odnosząc się do zarzutów apelacji, w pierwszej kolejności należy rozważyć te zarzuty, które dotyczą naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów procesowych, ponieważ ocena prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego możliwa jest dopiero po stwierdzeniu, że ustalenia faktyczne, stanowiące podstawę zastosowania prawa materialnego zostały dokonane przy prawidłowym zastosowaniu przepisów procesowych.

Sąd Okręgowy dokonał trafnej oraz wszechstronnej oceny materiału dowodowego, zaś poczynione przez ten sąd ustalenia znajdują odzwierciedlenie w zebranych materiale dowodowym.

Trzeba przy tym zauważyć, iż zarzucając sądowi naruszenie art. 233 § 1 kpc, należy wskazać, które konkretnie dowody zostały wadliwie ocenione oraz uzasadnić, w czym konkretnie skarżący upatruje przekroczenie przez sąd uprawnień, przewidzianego w tym przepisie, do swobodnej oceny dowodów. Należy przytoczyć okoliczności świadczące o tym, że sąd błędnie uznał niektóre dowody za wiarygodne i mające moc dowodową lub też błędnie odmówił konkretnym dowodom mocy dowodowej, uznając je tym samym za niewiarygodne. Sytuacja taka może mieć miejsce w razie naruszenia zasad logiki formalnej odnośnie relacji pomiędzy ustalonymi faktami, a wyprowadzonymi na ich tle wnioskami, związków przyczynowo-skutkowych, czy też w razie przyjęcia rozumowania pozostającego wbrew zasadom doświadczenia lub też sytuacji, gdy materiał dowodowy został zebrany z naruszeniem zasad postępowania cywilnego. W przypadku poczynienia prawidłowych ustaleń faktycznych i wyprowadzenia z nich logicznych i spójnych wniosków, niezasadne jest zarzucanie naruszenia art. 233 § 1 kpc, polegające na przedstawieniu oceny dowodów jedynie o charakterze polemicznym.

Wbrew twierdzeniom apelacji, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przytoczył okoliczności, które spowodowały dyskwalifikację dowodu z pisma powódki z dnia 11 września 2006 r. w sprawie pilnego przekazania jej nieruchomości we wsi K. jako wiarygodnego świadka dowodowego.

W ocenie Sądu Okręgowego, dowód ten został sporządzony później na potrzeby niniejszego postępowania i tej oceny skarżąca w żaden sposób nie podważyła w swojej apelacji, a wręcz nawet nie odniosła się do przytoczonych przez Sąd

argumentów, podtrzymując tylko swoje wcześniejsze twierdzenia, że takie pismo złożyła do akt sprawy I Co 864/01 Sądu Rejonowego w G..

W tym kontekście podważona też została wiarygodność powódki w zakresie, w jakim twierdziła, że zwracała się ustnie do organów egzekucyjnych o dostęp do spornej nieruchomości. Twierdzenia powódki nie zostały w tym przedmiocie potwierdzone żadnym wiarygodnym dowodem.

Z kolei pismo pełnomocnika powódki z dnia 17.02.2005 r. dotyczyło wyłącznie kwestii przyśpieszenia postępowania w sprawie udzielenia przybicia i nie zawierało żadnego wniosku, odnoszącego się do odjęcia zarządu dłużnikowi z powodu nieprawidłowego jego sprawowania.

Rozważając zaś kwestię, czy w niniejszej sprawie odjęcie zarządu dłużnikowi mogło nastąpić tylko na wniosek strony, czy też mogło ono nastąpić również z urzędu, należy podkreślić, że w toku sądowej egzekucji z nieruchomości, zamknięcie przetargu i przybicie istotnie wpływa na możliwość uregulowania zarządu nieruchomością w taki sposób, aby zabezpieczał on interesy konkretnego nabywcy aż do czasu wprowadzenia go w posiadanie.

Do takiej sytuacji znajduje przede wszystkim zastosowanie art. 993 kpc, który reguluje w § 1 zmianę zarządcy przed przybiciem i w § 2 zmianę zarządcy po udzieleniu przybicia. W pierwszym przypadku zmiana ma charakter fakultatywny, jeżeli bowiem przybicie nie nastąpi niezwłocznie po przetargu, to sąd na wniosek licytanta, który zaoferował najwyższą cenę, może odjąć zarząd dłużnikowi i ustanowić innego zarządcę. W drugim przypadku zmiana zarządu po przybiciu może być dokonana na wniosek nabywcy lub uczestnika postępowania także przed uprawomocnieniem się postanowienia o przybiciu. Nowym zarządcą może być ustanowiony nabywca bądź inna osoba, nabywca wówczas, gdy oprócz rękojmi złożył jedną piątą część ceny nabycia albo jeżeli do tej wysokości przysługuje mu prawo zaliczenia swej wierzytelności na poczet ceny nabycia. Zmiana zarządu w trybie art. 993 § 2 ma charakter obligatoryjny.

Omawiany artykuł daje więc licytantowi, który zaoferował najwyższą cenę, a po przybiciu nabywcy, skuteczne instrumenty prawne do tego, aby w wypadku stwierdzenia nieprawidłowego sprawowania zarządu przez dotychczasowego zarządcę, doprowadzić do zmiany takiego stanu rzeczy, poprzez odjęcie zarządu osobie, która go sprawuje.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że ustanowienie zarządu w trybie art. 993 kpc wymaga wniosku osoby uprawnionej i w oparciu o powyższe uregulowanie wyłączone jest działanie sądu z urzędu.

Z prawidłowych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że powódka nie zgłaszała w trybie art. 993 kpc wniosku o zmianę zarządcy, chociaż winna być osobą najbardziej zainteresowaną prawidłowym wykonywaniem zarządu spornej nieruchomości.

Z przytoczonych względów nie sposób dopatrywać się niezgodnego z prawem działania Sądu w tym, że w oparciu o art. 993 kpc nie podjął decyzji co do zmiany zarządu i ustanowienia innego zarządcy niż dłużnik, który do tej pory sprawował tę funkcję z mocy ustawy, to jest na podstawie art. 931 kpc.

Przepis § 2 art. 931 kpc przewiduje możliwość odjęcia zarządu dłużnikowi i ustanowienie przez sąd innego zarządcy. Przesłanką odjęcia zarządu w tym przypadku jest nieprawidłowe jego sprawowanie.

Odjęcie zarządu może nastąpić z urzędu, jak również na wniosek wierzyciela, dłużnika albo uczestników postępowania (por. wyrok SN z dnia 14 czerwca 1973 r. I CR 250/73, OSNCP 1974, nr 6, poz. 110).

W doktrynie prezentowany jest pogląd, że nie złożenie przez licytanta wniosku o zmianę zarządcy nie zwalnia Sądu z obowiązku rozważenia z urzędu, czy nie zachodzi podstawa do odjęcia zarządu dłużnikowi i ustanowienia innego zarządcy w trybie art. 931 § 2 kpc (tak M. Ciepła, Komentarz do art. 993 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex; tak też M. Pietrzykowski /w/ Kodeks postępowania cywilnego, red. T. Ereciński, komentarz do art. 993).

Tym niemniej wykładnia art. 931 § 2 kpc powinna uwzględniać też okoliczność, że po zamknięciu przetargu ochrona interesów licytanta, który zaoferował najwyższą cenę, a po udzieleniu przybicia – ochrona interesów nabywcy, winna być przede wszystkim realizowana w oparciu o przepis art. 993 kpc, albowiem wymienieni uczestnicy postępowania egzekucyjnego są na tym etapie postępowania podmiotami najbardziej zainteresowanymi prawidłowym sprawowaniem zarządu i w związku z tym przysługuje im inicjatywa wszczęcia stosownego postępowania w tym przedmiocie.

Dlatego też – w ocenie Sądu Apelacyjnego – po zamknięciu przetargu można zasadnie oczekiwać od Sądu działania z urzędu co do zmiany zarządcy tylko w sytuacjach szczególnych, gdy licytant lub nabywca z powodu obiektywnych okoliczności np. długotrwałej choroby, nie może wykorzystać przysługujących mu środków prawnych, a w szczególności wniosku o ustanowienie zarządcy (art. 993 § 1 i § 2 kpc). Istotne jest także, przy ocenie prawidłowości działania sądu, czy dotarły do niego wiarygodne informacje o nieprawidłowym sprawowaniu zarządu przez dłużnika, ponieważ tylko w przypadku wystąpienia tej przesłanki odjęcia zarządu, uzasadnione byłoby działanie sądu z urzędu.

W niniejszej sprawie powódka nie wykorzystwała środków prawnych, które jej przysługiwały, ani też nie wykazała, że nie mogła z nich skorzystać z obiektywnych przyczyn. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika nadto, aby do Sądu dotarły informacje świadczące o wystąpieniu przesłanki odjęcia zarządu dłużnikowi, określonej w art. 931 § 2 kpc.

Treść art. 417 kc nie pozostawia wątpliwości, że odpowiedzialność władz publicznych dotyczy ich działań i zaniechań.

W tym kontekście wymaga rozważenia, czy nie podjęcie przez Sąd Rejonowy w G. działania z urzędu na podstawie art. 931 § 2 kpc stanowiło w realiach rozpoznawanego wypadku „niezgodne z prawem zaniechanie”, z którym ustawodawca wiąże odpowiedzialność odszkodowawczą władzy publicznej, przewidzianą w art. 417 kc.

W orzecznictwie i literaturze przedmiotu wyrażane jest zgodne stanowisko co do tego, że za zaniechanie uznaje się każde niewykonanie, zupełne lub częściowe, dostatecznie skonkretyzowanego obowiązku regulacyjnego.

W wyroku z dnia 28 kwietnia 2005 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że zaniechanie podjęcia przez władzę publiczną działań zapewniających uprawnionemu realizację jego praw podmiotowych jest bezprawne wówczas, gdy narusza skonkretyzowany w przepisach prawa obowiązek, którego wykonanie wyłączyłoby powstanie szkody (M.Prawn. 2006/17/941).

W ocenie Sądu Apelacyjnego okoliczności niniejszej sprawy nie dają podstaw do uznania, że w tym konkretnym przypadku uprawnienie Sądu do podjęcia działania z urzędu przekształciło się w obowiązek takiego działania, a w zasadzie „wyręczenia” uprawnionego, który nie wykorzystał przysługujących mu środków prawnych, pomimo, iż rozsądnie rzecz oceniając nic nie stało temu na przeszkodzie.

Obowiązku zatem podjęcia działania z urzędu, wobec bierności powódki, nie miał sąd nadzorujący postępowanie egzekucyjne, ale także komornik, którego rola po zakończeniu licytacji została w tym postępowaniu zasadniczo ograniczona.

Reasumując powyższe konstatacje należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował w niniejszej sprawie przepisy prawa materialnego, w tym szczególnie art. 417 kc oraz art. 23 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych.

Powołany w apelacji przepis art. 21 Konstytucji RP, a także art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności niewątpliwie stanowią dyrektywy interpretacyjne, którymi winny się kierować organy władzy publicznej przy podejmowaniu wszelkich działań o charakterze ustawodawczym, wykonawczym oraz przy sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, ale jednak nie można przyjąć, że wynika z nich skonkretyzowany obowiązek działania z urzędu w każdym wypadku, gdy uprawniony nie wykonuje uprawnień, zmierzających do ochrony swojej własności.

Ponadto należy dodać, że uprawnienie strony do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, jest także normą konstytucyjną, albowiem wynika wprost z art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, dlatego sądy są zobowiązane do respektowania tego uprawnienia stron, nawet w wypadku jego oczywistego nadużywania w celu przedłużenia postępowania.

W tych okolicznościach apelacja powódki jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc. O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 1 kpc w związku z art. 98 § 1 kpc.